

CGI:n lausunto hallituksen esityksestä sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuudesta

CGI tukee hallituksen tavoitetta edistää sähköistä asiointia viranomaistoiminnassa ja siirtymistä digitaalisiin ensisijaiskanaviin tiedoksiannossa. Uudistuksen peruslähtökohdat ovat tarkoituksenmukaisia niin tehokkuuden, palvelukokemuksen kuin julkisen talouden näkökulmasta. CGI kuitenkin katsoo, että nykyisessä esityksessä on useita rakenteellisia ja aikataulullisia piirteitä, jotka asettavat yksityiset palveluntarjoajat epäedulliseen asemaan ja voivat siten rajoittaa digitalisaation täysimääräistä etenemistä.

Esityksen mukaan Suomi.fi-viestit otetaan ensisijaiseksi viranomaisviestinnän kanavaksi vuoden 2026 alusta lukien, kun taas yksityisten digipostipalveluiden mukaanotto on sidottu erilliseen lainsäädäntö- ja valmisteluprosessiin, jonka aikataulu on avoin ja toteutuminen riippuu myöhemmistä poliittisista ja hallinnollisista päätöksistä. Tämä kaksivaiheinen toteutusmalli johtaa siirtymäkauteen, jonka aikana valtion ratkaisu muodostaa käytännössä ainoan vaihtoehdon sähköiseen tiedoksiantoon. Tilanne luo epävarmuutta teknologiamarkkinassa ja heikentää yksityisten toimijoiden investointivalmiutta.

Epäselvyys siitä, millä ehdoin ja aikataululla yksityiset palvelut voivat osallistua viranomaisviestinnän toteutukseen, saattaa viivästyttää tai estää kansainvälisesti kilpailukykyisten ratkaisujen kehittämistä Suomessa. Tämä on valitettavaa erityisesti tilanteessa, jossa kotimaiset teknologia- ja viestinvälityspalvelut olisivat teknisesti ja operatiivisesti valmiita tukemaan sähköistä tiedoksiantoa jo nyt, ilman julkisen sektorin lisäinvestointeja. Lisäksi yksityisten palveluiden mukaanotto edistäisi viranomaisviestinnän hajauttamista, parantaisi huoltovarmuutta ja vähentäisi julkisen sektorin kustannusvastuuta.

CGI pitää tärkeänä, että kansalaisille tarjottava valinnanvapaus toteutuu aidosti. Tällä hetkellä esitetty ratkaisu, jossa yksityiset palveluntarjoajat voivat tarjota ainoastaan rajattua katseluyhteyttä valtion keskitetysti hallinnoimaan taustajärjestelmään, ei mahdollista yksityiskohtaisten toimintojen tai asiakaskokemuksen kehittämistä. Tämä kaventaa kilpailun kautta syntyvää palveluinnovointia ja rajoittaa kansalaisten mahdollisuuksia hyödyntää omaan asiointiinsa parhaiten soveltuvaa viestintäkanavaa.

Kilpailuneutraliteetti ei esityksen nykyisessä muodossa toteudu. Kun sääntely, palvelun määrittely ja sen tuotanto ovat samassa tahossa, syntyy rakenteellinen epäsymmetria julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Tämä on erityisen ongelmallista digitaalisessa infrastruktuurissa, jossa markkinaehtoinen kehitys on ollut keskeinen ajuri käyttäjälähtöisten palveluiden syntymiselle. Yksityisten palveluiden roolin kaventaminen teknisen integraation tasolle ei ole tarkoituksenmukaista pitkäjänteisen, avoimen ja tehokkaan digitaalisen ekosysteemin näkökulmasta.

Lisäksi on syytä huomioida, että käyttäjäriippuvuuden ehkäisy yksittäisestä palveluntarjoajasta – joka esityksessään on tunnistettu riskiksi – voidaan tehokkaasti ratkaista lainsäädännöllä, joka velvoittaa palveluntarjoajat tukemaan viestien siirrettävyyttä standardoiduilla rajapinnoilla. Lainsäädäntö voi ohjata mahdollistamaan siirrettävyyden myös käytännön tasolla.

On myös huomioitava, että mikäli kansalaisille ei muodostu mahdollisuutta käyttää virallisia sähköisiä kanavia joustavasti ja tehokkaasti, syntyy riski, että asiointi siirtyy epävirallisiin ylikansallisiin alustoihin, joita ei ole suunniteltu viranomaisviestintään ja joiden tietoturva tai ohjattavuus ei ole viranomaisten hallittavissa. Kansalaisen näkökulmasta ehdotettu malli pakottaa asioinnin useaan kanavaan, jolloin yksityisen ja julkisen sektorin viestintä ei voi sijaita yhdessä kansalaiselle tutussa ja turvallisessa paikassa.

Useissa Euroopan maissa on hyödynnetty malleja, joissa viranomaisviestintä mahdollistetaan useamman hyväksytyn palveluntarjoajan kautta. Taustalla varmistetaan tietoturva ja viranomaisviestinnän luotettavuus keskitetysti määritellyin rajoitusten kautta. Näissä malleissa on onnistuttu yhdistämään valtion ohjaus ja yksityisten toimijoiden palvelukehitys, mikä on johtanut korkeisiin käyttöasteisiin ja palvelujen jatkuvaan parantumiseen.

CGI katsoo, että uudistuksen vaikuttavuus ja käytännön toimivuus edellyttävät seuraavia toimenpiteitä:

- yksityisten digipostipalveluiden osallistaminen viranomaisviestinnän toteutukseen samanaikaisesti Suomi.fi-ratkaisun kanssa,
- kansalaisen aidon valinnanvapauden varmistaminen viestintä- ja asiointikanavan valinnassa,
- yksityisten toimijoiden mahdollisuus kehittää lisäarvoa tuottavia, itsenäisiä palveluja,
- ja ennakoitavan, teknologianeutraalin sääntely-ympäristön luominen, joka edistää investointeja ja palveluinnovointia.

Digitalisaation tavoitteet – kustannustehokkuus, saavutettavuus ja parempi palvelukokemus – toteutuvat parhaiten silloin, kun julkinen ja yksityinen sektori toimivat yhteistyössä, avoimessa ja kilpailua edistävässä ekosysteemissä. CGI on sitoutunut tukemaan tätä kehitystä teknologiakumppanina niin julkiselle kuin yksityiselle sektorille ja toivoo, että jatkovalmistelussa esitystä muokataan näitä periaatteita tukevaksi.